

SADRŽAJ

PREDGOVOR	5
1. UVODNA RAZMATRANJA	15
(prof. dr. sc. Zdenko Segetlija)	
1.1. Uvod	15
1.2. Sadržaj knjige	16
1.3. Cilj, svrha, zadaće i metodičke postavke	17
2. EKONOMIKA TRGOVINE U SUSTAVU EKONOMSKIH ZNANOSTI....	19
(prof. dr. sc. Zdenko Segetlija)	
2.1. Mjesto ekonomike trgovine u sustavu ekonomskih znanosti	21
2.2. Sadržaj ekonomike trgovine.....	23
Literatura za poglavlje 2.....	25
Poglavlje 2 – Pitanja za provjeru znanja.....	26
3. TRGOVINA U GOSPODARSKOM SUSTAVU.....	27
(prof. dr. sc. Zdenko Segetlija)	
3.1. Trgovina u procesu razmjene	27
3.2. Zadaće, značenje i funkcije trgovine	35
3.2.1. Zadaće i značenje trgovine	35
3.2.2. Funkcije trgovine	37
3.2.2.1. Shvaćanja korisnosti učenja o funkcijama trgovine.	37
3.2.2.2. Klasifikacije i objašnjenja trgovinskih funkcija.....	39
3.2.2.3. Funkcije trgovine i marketing	42
3.2.2.4. Funkcije trgovine i prevlast u kanalu distribucije ...	44
3.2.2.5. Temelji nastanka novih funkcija trgovine.....	45
3.3. Marketing u trgovini	48
3.3.1. Općenito o marketingu	48
3.3.2. Pojava marketinga trgovine	52
3.3.3. Vertikalni marketing	56
3.3.3.1. Nastanak i oblici vertikalnoga marketinga.....	56

3.3.3.2.	Učinci i područja vertikalnoga marketinga.....	58
3.4.	Trgovinske institucije za kupovinu i prodaju robe.....	62
3.4.1.	Poduzeće i poslovna jedinica	63
3.4.2.	Klasifikacije i glavna obilježja trgovinskih poduzeća i poslovnih jedinica.....	64
3.4.3.	Klasifikacije i tipizacije trgovinskih poslovnih jedinica.....	67
3.4.4.	Veletrgovinska poduzeća i poslovne jedinice	68
3.4.4.1.	Osobitosti i ekonomsko značenje veletrgovine	68
3.4.4.2.	Razvojni procesi u veletrgovini.....	70
3.4.4.3.	Klasifikacije i tipizacije veletrgovaca	71
3.4.5.	Maloprodajna poduzeća i poslovne jedinice.....	75
3.4.5.1.	Osobitosti maloprodaje i njezino ekonomsko značenje	75
3.4.5.2.	Razvojni procesi u maloprodaji.....	77
3.4.5.3.	Klasifikacije i tipizacije maloprodavača	78
3.4.6.	Trgovina u poduzećima netrgovinskih djelatnosti	81
3.4.7.	Tipične trgovinske poslovne jedinice	81
3.4.7.1.	Prodavaonice.....	82
3.4.7.2.	Prodajna skladišta	87
3.4.7.3.	Otkupne stanice.....	87
3.4.7.4.	Trgovinska predstavništva	88
3.5.	Posebne institucije tržišnoga gospodarstva	88
3.5.1.	Tržišni pomagači	90
3.5.2.	Tržnice i trgovinski centri.....	94
3.5.2.1.	Tržnice na malo	94
3.5.2.2.	Tržnice na veliko.....	95
3.5.2.3.	Trgovinski centri.....	95
3.5.3.	Tržišne priredbe	99
3.6.	Značenje trgovine i čimbenici njezina razvoja.....	103
3.6.1.	Trgovina u strukturi gospodarstva.....	104
3.6.2.	Čimbenici razvoja trgovine	107
	Literatura za poglavlje 3.....	111
	Poglavlje 3 – Pitanja za provjeru znanja.....	116
4.	KRATAK PREGLED RAZVOJA TRGOVINE I TEORIJSKIH PRISTUPA TRGOVINI I TRŽIŠTU	119
	(prof. dr. sc. Zdenko Segetlija i prof. dr. sc. Nikola Knego)	
4.1.	Nastanak i razvoj trgovine.....	119

4.2.	Teorijski pristupi trgovini i tržištu.....	123
4.2.1.	Antičke i kanonističke doktrine.....	124
4.2.2.	Teorije merkantilista, <i>R. Cantillona</i> i fiziokrata	125
4.2.3.	Stajališta o trgovini u klasičnoj građanskoj teoriji	126
4.2.4.	Teorije o trgovini <i>S. de Sismondija</i> , <i>J. B. Saja</i> i socijalista utopista	129
4.2.5.	Teorije <i>K. Marxa</i> o trgovini.....	131
4.2.6.	Novije građanske teorije o trgovini.....	135
4.2.7.	Stajališta o trgovini sovjetskih autora i <i>R. Hilferdinga</i>	138
4.2.8.	Nova stajališta sovjetskih ekonomista o trgovini	141
4.2.9.	Razvoj znanstvene misli o kanalima marketinga i mjestu trgovine u njima	142
4.2.10.	Učenje o funkcijama trgovine i o vertikalnom partnerskom marketingu	145
4.2.11.	Novi uvjeti za vertikalni marketing i postavka koopedicije....	147
4.2.12.	Suvremeni oblici kooperacije i različite opcije odnosa proizvođač – trgovina.....	150
4.2.13.	Vertikalni marketing na globalnom planu	154
4.2.14.	Teorijska stajališta o trgovini u Republici Hrvatskoj u vremenu socijalizma i u sadašnjim uvjetima	155
4.2.14.1.	Stajališta o trgovini kao značajnoj djelatnosti.....	155
4.2.14.2.	Stajalište o trgovini kao (ne)dovoljno razvijenoj djelatnosti.....	158
4.2.14.3.	Stajališta o trgovini kao sastavnici gospodarskoga procesa	162
4.2.14.4.	Stajališta o trgovini i marketingu	164
4.2.14.5.	Novi izazovi za hrvatsko gospodarstvo.....	169
	Literatura za poglavlje 4.....	170
	Poglavlje 4 – Pitanja za provjeru znanja.....	175
5.	SUVREMENI RAZVOJNI PROCESI U TRGOVINI	177
	(dr. sc. Dario Dunković)	
5.1.	Trgovina u vertikalnim i horizontalnim marketinškim sustavima	177
5.1.1.	O kanalima distribucije u trgovini	177
5.1.2.	Pojam tržišnih transakcija	181
5.1.3.	Polazište suradnje među poslovnim subjektima.....	183
5.1.4.	Definiranje vertikalnih i horizontalnih marketinških sustava.....	189

5.1.5.	Marketinški sustavi u trgovini	192
5.1.6.	Koopeticija u trgovini	196
5.2.	Oblikovanje opskrbnih lanaca, distribucijskih mreža i mreža stvaranja vrijednosti	198
5.2.1.	Opskrbni lanac	198
5.2.2.	Oblikovanje distributivnih mreža	204
5.2.3.	Mreža stvaranja vrijednosti	207
5.3.	Internacionalizacija i globalizacija trgovine	210
5.3.1.	Globalizacija tržišta u kontekstu trgovine	210
5.3.2.	Internacionalizacija distributivne trgovine	211
5.3.3.	Internacionalizacija maloprodaje u Europi	221
5.4.	Utjecaj suvremenih informacijskih tehnologija (IT) na razvoj trgovine (tehnologije, oblici i poslovni modeli)	223
5.4.1.	Povezanost trgovine i informacijske tehnologije	223
5.4.2.	IT kao važan resurs za funkcioniranje i razvoj trgovine	225
	Literatura za poglavlje 5	233
	Poglavlje 5 – Pitanja za provjeru znanja	236
6.	LOKACIJA SUVREMENE TRGOVINE	238
	(prof. dr. sc. Nikola Knego)	
6.1.	Pojam lokacije	238
6.2.	Teorijski pristupi lokaciji	242
6.3.	Tipologija lokacija	253
6.4.	Metodologija istraživanja lokacije za potrebe trgovine na malo	256
6.4.1.	Istraživanja područja lociranja trgovine na malo	257
6.4.2.	Analiza obuhvata trgovinskog područja	258
6.4.3.	Tehnike za procjenu prodajnog potencijala	262
6.4.4.	Indeks maloprodajne zasićenosti	265
6.4.5.	Regionalni indeks kupovne snage (RIKS)	270
6.4.6.	Modeli maloprodajne gravitacije	273
6.4.6.1.	Reillyjev zakon gravitacije	273
6.4.6.2.	Huffov gravitacijski model	277
6.5.	Izbor mjesta postavljanja prodavaonice	279
6.6.	Primjerenost izbora lokacije za različite vrste prodavaonica	281
6.7.	Utjecaj pravne regulative na izbor lokacije u trgovini na malo	286
6.8.	Metodologija istraživanja lokacije za potrebe trgovine na veliko	289
	Literatura za poglavlje 6	292
	Poglavlje 6 – Pitanja za provjeru znanja	294

7. POSEBNOSTI EKONOMIKE TRGOVINE	297
(prof. dr. sc. Nikola Knego)	
7.1. Proizvodnost rada	297
7.1.1. Metode za izračunavanje proizvodnosti rada	298
7.1.2. Proizvodnost rada u maloprodaji RH	301
7.1.3. Pokazatelji kojima se mjeri proizvodnost rada prodavaonice	305
7.1.4. Proizvodnost rada u veletrgovini RH	306
7.2. Razine izračunavanja proizvodnosti rada u trgovini	307
7.3. Činitelji koji utječu na proizvodnost u trgovini	307
7.4. Proizvodnost rada na primjeru nekih inozemnih trgovinskih poduzeća	308
7.5. Proizvodnost prodajne površine	310
7.6. Proizvodnost prodajne površine na primjerima nekih inozemnih trgovinskih poduzeća	318
7.7. Ekonomičnost u trgovini	324
7.8. Profitabilnost u trgovini	327
7.9. Radno vrijeme distributivne trgovine	329
7.9.1. Razvoj zakonodavnog okvira kojim se regulira radno vrijeme distributivne trgovine u Republici Hrvatskoj	329
7.9.2. Neka zapažanja o razvoju zakonodavnog okvira kojim se određuje radno vrijeme u trgovini	338
7.9.3. Radno vrijeme prodavaonica u nekim europskim zemljama	338
7.10. Troškovi trgovine	345
7.10.1. Pojmovno određenje troškova trgovine	345
7.10.2. Porast troškova robnog prometa	346
7.10.3. Razlozi porasta troškova trgovine	348
7.10.3.1. Različite mogućnosti zamjene ljudskog rada tehnologijom u trgovini u usporedbi s proizvodnjom	348
7.10.3.2. Razmaženost kupaca	349
7.10.3.3. Osvajanje novih tržišta	349
7.10.3.4. Ulaganje u promidžbu	350
7.10.4. Sustavi prodaje kojima se može usporiti porast troškova trgovine	351
7.10.4.1. Sustavi prodaje zasnovani na depersonalizaciji prodaje	351

7.10.4.2. Sustavi prodaje koji crpe prednosti iz ekonomije obujma.....	351
7.10.4.3. Sustavi prodaje zasnovani na redukciji naraslih usluga.....	352
7.10.5. Podjela troškova trgovine.....	352
7.11. Razlika u cijeni u hrvatskoj trgovini.....	353
7.11.1. Ukupna razlika u cijeni.....	354
7.11.2. Marža kao oblik razlike u cijeni.....	357
7.11.3. Vrste marža i njihov izračun.....	359
7.11.3.1. Individualna marža.....	360
7.11.3.2. Konverzija marži.....	365
7.11.3.3. Kumulativna marža.....	366
7.11.3.4. Prosječna marža.....	368
7.11.3.5. Početna ili inicijalna marža.....	369
7.11.3.6. Ostvarena marža.....	370
7.11.3.7. Dodatna marža.....	370
7.11.4. Rabat kao oblik razlike u cijeni.....	370
7.12. Ključni činitelji koji utječu na dobit u trgovini.....	371
7.13. Odnosi gospodarskih subjekata s potrošačima.....	373
7.13.1. Upravljanje odnosima s potrošačima.....	373
7.13.2. Efikasan odgovor na potrebe potrošača.....	374
7.13.3. Zaštita potrošača.....	375
Literatura za poglavlje 7.....	376
Poglavlje 7 – Pitanja za provjeru znanja.....	378
8. ETIČKE NORME I ZAKONSKI OKVIRI TRGOVINE.....	382
(doc. dr. sc. Blaženka Knežević)	
8.1. Pojam i vrste etike.....	382
8.2. Globalne etičke norme.....	383
8.3. Etičke norme u trgovini na temelju razmatranja Benedikta Kotruljevića.....	385
8.4. Etika u suvremenom trgovačkom poslovanju.....	388
8.5. Etika i zakonski okviri.....	391
8.6. Zakonski okviri trgovine u Republici Hrvatskoj.....	393
8.6.1. Opći propisi.....	393
8.6.2. Specifični propisi vezani uz obavljanje trgovine.....	395
8.6.2.1. Zakon o trgovini.....	395
8.6.2.2. Zakon o elektroničkoj trgovini.....	399

8.6.3.	Propisi iz područja društveno odgovornog poslovanja	399
8.6.3.1.	Zaštita prava radnika	401
8.6.3.2.	Zaštita prava potrošača	405
8.6.3.3.	Zaštita tržišne utakmice.....	411
8.6.3.4.	Zaštita okoliša	414
8.6.3.5.	Prostorno uređenje	416
	Literatura za poglavlje 8.....	423
	Poglavlje 8 – Pitanja za provjeru znanja.....	426
9.	USPOREDBA DISTRIBUTIVNE TRGOVINE U HRVATSKOJ I ČLANICAMA EUROPSKE UNIJE	429
	(doc. dr. sc. Blaženka Knežević)	
9.1.	Statistički temelji usporedbe.....	429
9.2.	Značenje distributivne trgovine u hrvatskom gospodarstvu	430
9.3.	Usporedba položaja distributivne trgovine u gospodarstvu Hrvatske i državama EU	432
9.3.1	Doprinos trgovine stvaranju bruto domaćeg proizvoda i zapošljavanju	432
9.3.2	Gustoća distributivne trgovine	434
9.4.	Zaključna razmatranja	438
	Literatura za poglavlje 9.....	439
	Poglavlje 9 – Pitanja za provjeru znanja.....	440
10.	KONCENTRACIJA TRGOVINE U REPUBLICI HRVATSKOJ I ODABRANIM EUROPSKIM DRŽAVAMA	441
	(doc. dr. sc. Blaženka Knežević)	
10.1.	Pojmovno određenje koncentracije.....	441
10.2.	Mjerenje razine koncentracije	445
10.2.1.	Razina koncentracije maloprodaje u RH	446
10.2.2.	Usporedba razine koncentracije maloprodaje RH i odabranih europskih država.....	449
	Literatura za poglavlje 10.	450
	Poglavlje 10. – Pitanja za provjeru znanja.....	451
11.	ELEKTRONIČKA TRGOVINA	453
	(doc. dr. sc. Blaženka Knežević)	
11.1.	Pojam elektroničke trgovine	453

11.2. Povijesni razvoj elektroničke trgovine	455
11.3. Temeljni modeli u elektroničkoj trgovini	457
11.4. Sadašnje stanje i suvremeni trendovi u elektroničkoj trgovini	459
11.4.1. Pregled proizvoda kojima se najčešće trguje na internetu	462
11.4.2. Elektronička trgovina i promjena njezine posredničke funkcije u distribucijskom kanalu	464
11.4.3. Odnos B2B i B2C trgovine.....	467
11.4.4. Elektronička trgovina u Republici Hrvatskoj.....	468
11.4.5. Prepreke za razvoj elektroničke trgovine	470
Literatura za poglavlje 11.	473
Poglavlje 11 – Pitanja za provjeru znanja.....	474
POJMOVNO KAZALO	477
POPIS TABLICA, SLIKA I GRAFIKONA.....	489
O AUTORIMA.....	497